

Hypatia

//

//]]]]> //]]>

Jeg er sikker på at hun elsket faren sin. Han viste henne hvor elegant en matematisk ligning kunne utføres og ville at hun skulle utdannes til et «perfekt menneske». Det var god bruk for Hypatia i Aleksandria: 400 år etter Kristus var byen full av fanatikere som mente at matematikk og filosofi var djevelens verk.

Lars Nilsen er programleder i Studio Sokrates og skriver om sine kommende programmer og filosofiske undringer på Salongen.

Theon

Faren til Hypatia var matematiker og astronom. Det er et lite påaktet fenomen at døtre av matematikere ofte svinger seg opp til betydelige høyder i matematikk hvis de får impulser og oppmuntring i ung alder. Slik må det ha vært med Hypatia, slik var det med [Theano](#) 600 år før Kristus, hun studerte med Pytagoras, [Maria Agnesi](#) i Milano tidlig 1700-tall. Rekken kan forlenges.

[Algebra](#) kom til å stå Hypatias hjerte nærmest. Theon må ha sendt henne til Athen for å lære filosofi. Det var vanlig i romerriket: Både Julius Cæsar og kompisen Marcus Tullius Cicero fikk beskjed: Skal du lære filosofi og retorikk er Athen byen du må dra til. Der kan de filosofi og retorikk. Tilbake i Alexandria etter et opphold i Athen kan Hypatia ha blitt utnevnt til å lære og å tolke Platon og Aristoteles avhandlinger for studenter og lærevillige.

Far og datter

Theon og Hypatia skal ha studert og forbedret [Euklids](#) geometri, det er Theons reviderte Euklid vi kjenner i dag. Hypatia skal i sin tur ha skrevet om Euklid og om [Ptolemaios](#) – men en ting er å skrive – noe annet er å gjøre offentlig.

Hypatia må ha hatt et ubesværet forhold til at hun levde i en tid med synkende respekt for menneskeverd og gode vilkår for fanatikere. Hun iførte seg filosofikappe og vandret gatelangs i samtale med borgerne i Aleksandria. Som om det var hverdagslig at en kvinne kunne ha mannlige studenter for sine føtter. Flere filosofihistorikere anfører at Hypatia kan ha vært lønnet av myndighetene for å undervise i filosofi, hun omtales som «Eksegeito demosia»

Brevveksling

//]]]]> //]]>

Religionshistoriker Kari Vogt skriver om vennskapet mellom Synesios og Hypatia, et vennskap vi kan slutte oss til fordi vi kjenner sju brev Synesios skrev til Hypatia etter at han forlot Aleksandria år 396 eKr. Brevene vitner om at Hypatia må ha vært høyt ansett som filosof og matematiker. Synesios ber henne om råd, ber henne vurdere en bok han har skrevet og sier: «Hvis du, som Aristoteles, priser sannheten høyere enn vennskap og mener boken ikke synes verdig greske ører skal et tykt og dypt mørke overskygge den» (Vogt s. 14)

År 412 ble Kyril biskop av Aleksandria. Det ble Hypatias ulykke. Kyril var fanatiker og disponerte midler til å sette fanatismen sin ut i livet. Han hadde en hær av organiserte munkere som kunne settes i arbeid på kort varsel. «Parabolani», vågehalsene ble de kalt; «menneskelige bare av utseende» Disse karene satte han i sving da han forviste jødene fra Aleksandria i 415 og ga dem frie hender til å plyndre jødisk eiendom.

Så ble det Hypatias tur. Mordet på henne ble aldri straffet.

Sånn er det.

Studio Sokrates på jazzfestivalen i Molde

Interesserte kan høre opptak fra Studio Sokrates og elever fra Voss Jazzskule på jazzfestivalen i Molde her: [Sextember i filosofiens historie del 2](#)